

III.3.5. Közbeszerzési/beszerzési eljárásokkal kapcsolatos rendelkezések

Jelen rendelkezések mind a közbeszerzési, mind a kivételi körbe tartozó beszerzési eljárások tekintetében – figyelemmel a tételes jogszabályi rendelkezésekre is – megfelelően alkalmazandóak. A rendelkezések ismerete és alkalmazása nem helyettesíti a vonatkozó jogszabályokban foglaltak megismerését és rendeltetésszerű alkalmazását.

A rendelkezések azokat az elvi iránymutatásokat foglalják össze, amit a Pályázó, illetve a projekt kedvezményezettje (továbbiakban: Pályázó) a támogatás felhasználásával összefüggésben a különféle beszerzési eljárásai megtervezésekor, előkészítésekor és lebonyolításakor, valamint a beszerzési eljárás eredményeképpen megkötött szerződés módosítása során köteles figyelembe venni. Ezen rendelkezéseket a Felelős Hatóság a 2007-2013. közötti programozási időszakban a Szolidaritási programokból származó támogatások felhasználásának alapvető szabályairól, intézményrendszeréről, a pénzügyi irányítási és ellenőrzési rendszerekről szóló 14/2011. (IV. 19.) BM rendelet szerinti projekt kiválasztáshoz és megvalósításhoz kapcsolódó ellenőrzési feladatai során a beszerzési eljárásokkal összefüggésben szintén figyelembe veszi.

A rendelkezésekben meghatározottak a Pályázóra vonatkoznak, és azok teljesítését köteles biztosítani akkor is, ha a közbeszerzésekről szóló törvény (továbbiakban Kbt.) alapján nem ő minősül ajánlatkérőnek. Ha a Pályázó a jelen rendelkezésekben foglaltakat nem, vagy nem megfelelően teljesíti, és a felelőssége szabálytalansági eljárás keretében megállapításra kerül, a támogatási szerződés szerinti támogatás egy része vagy egésze visszavonható.

Kbt. hatálya alá tartozás

Támogatás igénybevétele esetén a jogszabályban meghatározott esetben a beszerzés abban az esetben is közbeszerzés köteles, ha egyébként maga a Pályázó jogállását tekintve nem tartozna a Kbt. alanyi hatálya alá. A jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően fő szabályként abban az esetben, ha valamely visszterhes szerződés alapján végtett tevékenység ellenértéke költségvetési forrásból és az Európai Unióból származó forrásból többségi részben közvetlenül támogatott vagy az Európai Unióból származó forrásból többségi részben közvetlenül támogatott a Pályázó a támogatás felhasználása során köteles a szerződéseit – értékhatártól függően – közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötni.

Mínderre tekintettel azon Pályázók, akik szokásos tevékenységük során a közbeszerzési törvényben foglaltak alkalmazására nem kötelesek, azzal, hogy a tevékenységük ellátása során támogatást használnak fel, egyidejűleg a közbeszerzési törvény előírásait is alkalmazni kötelesek, amennyiben annak jogszabályi feltételei fennállnak.

Külön kiemelésre érdemes, hogy a munkavégzésre irányuló szerződések meghatározott köre (pl. megbízási jogviszony) is közbeszerzés köteles. A közbeszerzés alóli kivételi körbe az érvényes jogszabályi rendelkezések szerint csak munkaszerződés, közszolgálati, közalkalmazotti jogviszony, ügyészségi szolgálati jogviszony, bírósági jogviszony, igazságügyi alkalmazotti szolgálati jogviszony, a fegyveres szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonya tartozik.

A beszerzési eljárások megindítása

A Felelős Hatóság figyelemmel arra, a jogszabályi rendelkezés alapján beszerzési eljárás megindítás EU támogatás esetén a támogatás odaítéléséről szóló döntés, illetve a támogatási szerződés aláírása hiányában is megindítható, illetve elegendő, hogy a az érintett szervezet támogatásra irányuló igényt (pályázatot) nyújtott be, vagy fog benyújtani, az eljárások lebonyolításában bekövetkező késedelmet, a Felelős Hatóság a Pályázó érdekkörében felmerülő mulasztásnak tekinti. Tekintve, hogy a beszerzési igénye a Pályázó előtt már a pályázat benyújtásának pillanatában ismert, illetve, hogy annak alapja az adott beszerzéssel kapcsolatos előzetes helyzet-, illetve piacfelmérés, a beszerzési eljárásokat

előkészítő dokumentumok összeállításából, az eljárások késedelmes lebonyolításból fakadó hátrányos következményeket a Pályázónak viselnie kell.

A közbeszerzési eljárás ennek megfelelően a pályázat benyújtásának pillanatában, de legkésőbb a támogatási döntésről szóló levél kézhezvétel időpontjában úgy is megindítható, hogy az eljárás egyébként kötelezettségvállalással terhelt eljárásnak ne minősüljön, amennyiben

- a Kbt.-ben foglalt idevágó körülményre a Pályázó felhívja a figyelmet az a szerzési eljárás dokumentációjában és/vagy
- a szerződéses feltételek vonatkozásában a szerzési eljárás eredményeképpen megkötött szerződés hatályba lépésének feltétele a támogatási szerződés megkötése és erre a körülményekre a Pályázó felhívja a figyelmet a szerzési eljárás dokumentációjában.

A fenti feltételek megfelelő alkalmazásával a közbeszerzési kötelezettséggel nem érintett szerzési eljárások esetében is jogszerű lehetősége van a Pályázónak eljárni.

Kbt. értékhatár alatti eljárások

Az Európai Bíróság joggyakorlata alapján az EK Szerződés alapvető rendelkezéseit alkalmazni kell a közbeszerzési irányelvek hatálya alá nem tartozó szerzésekre is. Ezek közé tartozik különösen az egyenlő bánásmód, amely elvet szem előtt tartva a lehető legtöbb potenciális ajánlattevő számára biztosítani kell a versenyben való részvételt (értésítési kötelezettség) és ennek az alapelvek Kbt. hatálya alá nem tartozó eljárások során is érvényesülnie, különösen EU támogatás esetén.

Fokozott kockázatot jelent, amennyiben az alapelvek megsértése miatt a Közösségek által kezelt költségvetés – a verseny mellőzésének, vagy a verseny tisztaságának megsértése következtében – kárt szenved, vagy szenvedhet az indokolatlan kiadási tételek miatt.

Ennek megfelelően, amennyiben a közbeszerzési eljárás mellőzésének feltételei fennállnak az ilyen módon bonyolított eljárás során – a közpénz hatékony és felelős felhasználásának elvét nem feledve – biztosítani kell a lehető legszélesebb körű versenyt, továbbá, a szerzési eljárásban – az egyes eljárási cselekmények, az ajánlatok értékelése során hozott döntés és a szerződés megkötése tekintetében – az Pályázó megfelelő módon köteles biztosítani a verseny tisztaságát. A Pályázónak ezen kívül, az ilyen szerzési eljárások során is esélyegyenlőséget és egyenlő bánásmódot kell biztosítania az ajánlattevők számára.

Mivel a nem közbeszerzés köteles eljárások nem biztosítanak a Kbt.-vel egyező szintű garanciákat a verseny tisztaságának és az ajánlattevők esélyegyenlőségének megteremtésére, továbbá a vitarendezési alternatívaként szóba jöhető polgári bírói út érdemi reparációt nem eredményez, Felelős Hatóság az ilyen szerzési eljárások tekintetében általános jelleggel előírja

- az ajánlatok bekérésével összefüggésben minél több, de legalább három potenciális ajánlattevői körbe tartozó ajánlattevő ajánlattételre történő felhívását

Potenciális ajánlattevőnek a szerzés tárgyának megfelelő eljárások rendszeres résztvevője, illetve ennek megfelelő tevékenységi körökkel rendelkező vagy a szerzés tárgyához fűződő általános gazdasági érdekeltséggel, a piaci résztvevői minőséggel bíró ajánlattevő minősül

- az eljárás lebonyolításával összefüggésben az esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód biztosítását az ajánlattevők számára

Az esélyegyenlőség keretében az eljárásban való részvétel lehetőségét, az egyes eljárási cselekmények gyakorlását egyformán biztosítani kell az ajánlattevők számára, az egyenlő elbánás keretében pedig azonos tényállás mellett azonos eljárási cselekmények és döntések történhetnek az Pályázórészéről. A Pályázó ezen alapelvek betartása során jóhiszeműen és tisztességesen köteles eljárni.

Az egyes eljárási cselekményeknek dokumentáltan kell történnie, illetve az eljárás során hozott egyes döntések, illetve az eljárás végeredményére vonatkozó döntés megalapozottságának utólagos visszaellenőrizhetőségét, az egyes eljárási cselekmények átláthatóságát az EU támogatás felhasználásával kapcsolatosan ellenőrzést végző szervezetek számára biztosítani kell.

A Kbt. kivételi körbe tartozó beszerzések

A védelem terén alapvető biztonsági érdeket érintő, kifejezetten katonai, rendvédelmi, rendészeti célokra szánt áruk beszerzésére, illetőleg szolgáltatások megrendelésére vonatkozó sajátos szabályokról szóló 228/2004. (VII. 30.) Korm. rendelet, továbbá az államtitkot vagy szolgálati titkot, illetőleg alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdeket érintő vagy különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések sajátos szabályairól szóló 143/2004. (IV. 29.) Korm. rendelet hatálya alá tartozó beszerzések esetében mivel nem biztosítanak a Kbt.-vel egyező szintű garanciákat a verseny tisztaságának és az ajánlattevők esélyegyenlőségének megteremtésére, továbbá a vitarendezési alternatívaként szóba jöhető polgári bírói út érdemi reparációt nem eredményez az eljárások a kivételi körbe tartozás körülményei, a lebonyolítás megvalósítása fokozott vizsgálatot és ellenőrzést von maga után.

Mindezek alapján a Pályázó a választott eljárásfajta jogalapjának megválasztásával és megjelölésével egyidejűleg megfelelő módon indokolni, illetve a szükséges okiratok, bizonyítékok bemutatásával alátámasztani köteles a jogszabályi feltételek fennállását, figyelemmel arra is, hogy a választott eljárásfajta jogszabályi feltételei fennállásának bizonyítása a Pályázót terheli.

Az idevágó EU auditok megállapítása, hogy az ilyen beszerzések jogszerűek, ha a szerződés teljesítése a tagállamban hatályos jogszabályok szerint különleges biztonsági intézkedéseket igényel, vagy a tagállam alapvető érdekeinek védelme ezt igényli. Ugyanakkor az eljárás választásának megalapozottságát megfelelően alá kell támasztani és azt dokumentálni szükséges.

Amennyiben a pályázat benyújtásának időpontjában a Pályázó a választott eljárásfajta jogszabályi feltételeinek fennállását nem indokolja meg megfelelően, illetőleg a szükséges okiratok, bizonyítékok bemutatásával nem támasztja alá a jogszabályi feltételek fennállását, Felelős Hatóság a támogatás megítélésével egy időben jogosult a megjelölt eljárásfajta helyett más eljárásfajta alkalmazására kötelezni a Pályázót. A támogatás odaitélése ugyanakkor feltételesen is megtörténhet, amikor is a Felelős Hatóság a választott eljárásfajta megalapozottságának vizsgálatát megfelelő indokolás és/vagy okiratok, bizonyítékok hiányában nem tudta elvégezni. Ebben az esetben a támogatás feltételes odaitélése egyidejűleg nem jelenti a Felelős Hatóság részéről a választott eljárásfajta szabályosságának elismerését. Ennek megfelelően Pályázó a választott eljárásfajta jogszabályi feltételeinek fennállását legkésőbb a beszerzési eljárásának megkezdése előtt köteles a Felelős Hatóság igazolni. Ennek elmaradása szabálytalansági eljárást vonhat maga után, illetve a Felelős Hatóság jogosult a támogatási szerződéstől elállni.

Az előírt indokolásnak minden esetben alkalmasnak kell lennie arra, hogy az ott leírtak alapján a Felelős Hatóság, továbbá az ellenőrzésben részes egyéb szervek részéről egyértelműen és pontosan megállapítható legyen, miszerint a Pályázó milyen körülmények, tények alapján miért és mire vonatkozóan hozta meg döntését. Ebben a körben a jogszabályi helyre történő hivatkozás nem elégséges.

Megjegyzés:

A 143/2004 (IV.29.) Kormányrendelet alkalmazásával lebonyolított beszerzési eljárások esetében a nyilvánosság kizárásának követelménye nem értelmezhető olyan szélesen, hogy az az eljárások tekintetében felügyeletet ellátó, illetve az ellenőrzéseket ellátó szervezeteket is teljes mértékben kizárja. A 143/2004 (IV.29.) Kormányrendelet 5. § (3) bekezdése alapján a Pályázó minden egyes, a rendelet szerinti beszerzési eljárását – annak előkészítésétől az eljárás alapján kötött szerződés teljesítéséig terjedően – írásban köteles dokumentálni. Az egyes eljárási cselekményeknek dokumentáltan kell történnie, illetve az eljárás során hozott egyes döntések, illetve az eljárás végeredményére vonatkozó döntés megalapozottságának utólagos visszaellenőrizhetőségét, az egyes eljárási cselekmények átláthatóságát az EU támogatás felhasználásával kapcsolatosan ellenőrzést végző szervezetek számára biztosítani kell.

Az ellenőrzést végző szervek a kivételi körbe tartozáshoz szükséges körülményekről az előterjesztésből értesülnek. Az előterjesztésben foglaltak valóságtartalmáért a Kbt. alkalmazását kizáró előzetes döntés iránti előterjesztést előkészítő szervezet, illetve a minősítő felel. Ezen előkészítő iratot az ellenőrző szervek részére a Pályázó bemutatni köteles. Ennek során az ellenőrzést végző szervezetek (ide értve a Felelős Hatóságot is) minősített adatok megismerése nélkül is képesek ellátni azokat a feladatokat, amelyen keresztül megítélhetik, hogy az eljárás Kbt. hatálya alóli kivétele kellően megalapozott volt-e, illetve, hogy az eljárás az előkészítés, vagy a lebonyolítás vonatkozásában megfeleltek-e a vonatkozó jogszabály követelményeknek.

Lényeges, hogy kivételi körbe tartozó eljárások esetében, hogy kivételi körbe tartozás körülményének a beszerzés tárgyának teljes körére kell fennállnia a jogszabályi feltételeknek. A kivételi körbe tartozás meghatározásakor ennek megfelelően a Pályázó kiterjesztő értelmezéssel nem élhet és beszerzés tárgya vonatkozásában, amennyiben az műszaki vagy jogi értelemben osztható, csak azon elemek, részek vonatkozásában alkalmazható, ahol ez feltétlenül szükséges, illetve annak indokoltsága fennáll és egyértelműen igazolható.

Kivételi körbe tartozó beszerzési eljárás alkalmazása esetén Felelős Hatóság az alábbiakat különösen, de nem kizárólagosan általános jelleggel előírja

- kivételi körbe tartozás igazolásával összefüggésben

A védelem terén alapvető biztonsági érdeket érintő, kifejezetten katonai, rendvédelmi, rendészeti célokra szánt áruk beszerzésére, illetőleg szolgáltatások megrendelésére vonatkozó beszerzések esetében a jogszabály hatálya alá tartozást pontos hivatkozással és indokolással kell alátámasztani.

Az államtitkot vagy szolgálati titkot, illetőleg alapvető biztonsági, nemzetbiztonsági érdeket érintő vagy különleges biztonsági intézkedést igénylő beszerzések esetében a jogszabály hatálya alá tartozást pontos hivatkozással és indokolással, továbbá, ahol értelmezhető – értékhatártól függően – a kivételi körbe tartozásra vonatkozó előterjesztés és az Országgyűlés illetékes bizottságának felmentő határozatával kell alátámasztani.

- az ajánlatok bekérésével és az eljárás lebonyolításával összefüggésben

Attól függetlenül, hogy a kivételi körbe tartozó beszerzés alkalmazási feltételei fennállnak az ilyen módon bonyolított eljárás során is biztosítani kell a lehető legszélesebb körű versenyt és csak kivételes esetben van lehetőség az ajánlattevőkkel folytatott tárgyalásra, illetve a versenyben résztvevő ajánlattevők körének szűkítésre.

Amennyiben a jogszabály által meghatározott, fő szabály szerinti eljárástípustól eltérő eljárástípust kíván a Pályázó alkalmazni, a tárgyalásos eljárások esetében fentebb előírtakat megfelelően alkalmazni kell. Továbbá ahol arra a jogszabály lehetőséget biztosít vagy kötelezettséget ír elő a legalább három ajánlattevő ajánlatételre történő felszólítása körében fentebb előírtakat megfelelően alkalmazni kell.

Az Európai Bíróság joggyakorlata alapján az EK Szerződés alapvető rendelkezéseit alkalmazni kell a közbeszerzési irányelvek hatálya alá nem tartozó beszerzésekre is. Ezek közé tartozik különösen az egyenlő bánásmód, amely elvet szem előtt tartva valamennyi (adott esetben valamennyi minősített jegyzéken szereplő) potenciális ajánlattevő számára biztosítani kell a versenyben való részvételt (értesítési kötelezettség) és ennek az alapelvnek Kbt. hatálya alá nem tartozó eljárások során is érvényesülnie, különösen EU támogatás esetén.

Akárcsak a Kbt. hatálya alá tartozó beszerzések esetében a beszerzési eljárásban – az egyes eljárási cselekmények, az ajánlatok értékelése során hozott döntés és a szerződés megkötése tekintetében – az Pályázó megfelelő módon köteles biztosítani a verseny tisztaságát, továbbá az esélyegyenlőséget és az egyenlő bánásmódot.

Az esélyegyenlőség keretében az eljárásban való részvétel lehetőségét, az egyes eljárási cselekmények gyakorlását egyformán biztosítani kell az ajánlattevők számára, az egyenlő elbánás keretében pedig azonos tényállás mellett azonos eljárási cselekmények és döntések történhetnek az Pályázórészéről. Az Pályázó ezen alapelvek betartása során jóhiszeműen és tisztességesen köteles eljárni.

Központosított közbeszerzés

A Felelős Hatóság EU támogatás igénybevétele esetén a központosított közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött keretszerződés, illetve keret-megállapodás terhére történő beszerzést kizárólag abban az esetben támogatja, ha annak mellőzése együtt járna a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről szóló 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet kormányrendelet (továbbiakban kormányrendelet) megsértésével. Ennek megfelelően a rendszerhez az önkéntes csatlakozás nem lehetséges. Az ilyen esetben a beszerzéssel összefüggésben az általános feltételek szerint kell a beszerzést megvalósítani.

Amennyiben az intézmény a központosított közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött keretszerződés, illetve keret-megállapodás terhére történő beszerzésre köteles, továbbá, amennyiben annak a kormányrendeletben foglalt feltételei fennállnak, EU támogatás igénybevétele esetén, a beszerzését az intézmény köteles verseny újraindításával megvalósítani. Amennyiben az ehhez szükséges kormányrendeletben foglalt feltételek nem állnak fenn, az intézmény előzetes piackutatást alkalmazva, a döntés megalapozottságának utólagos ellenőrzéséhez megfelelő alapot biztosítandó, dokumentációval köteles alátámasztani, miszerint a konzultációt követően elért ár a beszerzés megkezdésének időpontjában fennálló piaci árnál nem magasabb.

A kormányrendeletet alkalmazni köteles szervezetek a közbeszerzéseiket saját hatáskörben is megvalósíthatják, ha annak a kormányrendeletben foglalt feltételei fennállnak. Az ilyen saját hatáskörben történő beszerzési eljárás alkalmazásakor túl azon, hogy a kormányrendeletben foglalt lépéseket az intézmény előzetesen megtenni köteles, értékhatártól függően a Kbt.-ben foglaltak, illetve a Felelős Hatóság által előírt vonatkozó rendelkezések betartására köteles.

Amennyiben a támogatás felhasználására központosított közbeszerzési eljárás alapján kerül sor, a Pályázó felelős az eljárás során a pályázat, illetve a támogatási szerződés és a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat- és hatásköréről szóló kormányrendelet szerinti keret megállapodáson vagy keretszerződésen alapuló egyedi szerződés összhangjának megteremtéséért, továbbá a támogatás felhasználásának ellenőrzése során az eljárás dokumentumai rendelkezésre bocsátásáért.

Szerződésmódosítás

A felek nem módosíthatják a közbeszerzési (beszerzési) eljárás eredményeként megkötött szerződésnek a felhívás, a dokumentáció feltételei, illetve az ajánlat tartalma alapján meghatározott részét, ha

- a) a módosítás olyan feltételeket határoz meg, amelyek ha szerepeltek volna a szerződéskötést megelőző közbeszerzési eljárásban, az eredetileg részt vett ajánlattevőkön kívül más ajánlattevők részvételét, vagy a nyertes ajánlat helyett másik ajánlat nyertességét lehetővé tették volna; vagy
- b) ha a szerződés gazdasági egyensúlyát a nyertes ajánlattevő javára változtatja meg, vagy
- c) a módosítás a szerződés tárgyát az eredeti szerződésben foglalt ajánlattevői szolgáltatáshoz képest új szolgáltatásra terjeszti ki.

Az a) pontjában foglalt feltétel fennállását nem kell vizsgálni, ha a szerződés módosítása

1. szerződéskötéskor előre nem látható ok következtében,
2. szerződéskötést követően beállott körülmény miatt vált szükségessé, és
3. a szerződés változatlan tartalommal történő megvalósítása valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti.

Bármelyik feltétel hiánya már önmagában is kizárja a szerződésmódosítás lehetőségét. Az szerződés változatlan tartalommal történő teljesítése esetén bekövetkező érdeksérelem, illetve polgári jogi igény meglapozottsága tehát önmagában még nem alapozza meg a szerződésmódosítást. A jogos érdeksérelem körébe csak azok a sérelmek sorolhatóak, amelyek az érdekében sértett félnek fel nem felróható körülményekre tekintettel állnak fenn. Az előre nem láthatóság körébe pedig csak olyan cselekmények, magatartások vonhatóak, amelyek megfelelő, körültekintő eljárás esetén sem tárhatók fel a szerződéskötést megelőzően.

Ha a szerződés olyan eleme változik a módosítás eredményeként, amely a közbeszerzési (beszerzési) eljárásban az ajánlatok értékelésének alapjául szolgált, a Pályázó köteles a Felelős Hatóságot a módosításról és annak részletes indokairól értesíteni!